

ПРИДНІСТРОВСЬКА ПРОБЛЕМА ЯК ГЕОПОЛІТИЧНИЙ ВИКЛИК ДЛЯ УКРАЇНИ

Від початку війни російські сили вже не раз використовували у своїх агресивних цілях територію Придністров'я, де, як відомо, дислокується 3-тисячний московський військовий контингент. Зараз напруження в зоні цього регіону продовжується. Сам факт перебування ворожих військ за спиною України є великою потенційною загрозою для існування нашої держави. Тому в умовах війни та широкого геополітичного протистояння українській владі вартує подумати про кардинальне розв'язання цієї проблеми.

Тут треба нагадати про історичний факт постанови Придністров'я. Це штучне політичне утворення було засноване у 1924 р. московською совєтською владою на етнічній території України для того, аби геополітично тиснути на Румунську державу. Перед тим вся територія лівого берега Дністра, етнічно українська, входила до УНР. І це всіма сприймалося як закономірність та органічність. Паралельно у 1918 р. рішенням парламентів Молдовської та Румунської республік вся територія історичної Бесарабії (межиріччя Прута і Дністра) увійшла до складу Румунії. Створення маріонеткової Молдавської радянської соціалістичної республіки (МРСР) у 1924 р., територія якої тягнулася вузькою смугою вздовж лівого берега Дністра, була першою геополітичною хитрістю, за допомогою якої Москва намагалася проникнути в сусідню державу. У 1940 р. агресивний СРСР через злочинний договір Молотова-Рибентропа із нацистською Німеччиною, погрожуючи Румунії війною, приєднав до цієї смужки всю територію нинішньої Молдови, а Південну Бесарабію, історичний Буджак, приєднав до УРСР (нинішня західна частина Одеської області від Ізмаїла до Білгорода-Дністровського). Тобто геополітичний маневр із утворенням на лівому березі Дністра МРСР був потрібен Москві лише для того, аби провести агресію із захопленням нових територій.

У повоєнні роки і Молдова, і Придністров'я, особливо великі міста Кишинев, Бельці, Тирасполь, Бендери, Рибниця, Сороки, Дубосари, де розвивалася промисловість, були масово заселені переселенцями із Росії та України. В умовах Молдавської рес-

публіки етнічні українці не мали своїх шкіл, вузів, часописів та видавництв, тому почалися широкі процеси русифікації української частини населення цієї республіки. У 1991 р. проросійські сепаратисти, які задомінували у Придністров'ї, за відкритої підтримки Москви, захопили владу в районах цього регіону, нав'язавши йому російську ідеологію та відокремившись від проголошеної незалежною Молдовою. Почався збройний конфлікт, внаслідок якого Придністров'я, в основному за допомогою збройних сил Російської Федерації, стало окремою державою, т.зв. «Придністровською Молдавською народною республікою». Цю державу не визнали у світі. Маріонетковий уряд Придністров'я повів проросійську політику та почав формувати московську ідентичність серед мешканців цього регіону.

Фактично політика цього патологічного утворення була постійно антиукраїнською, продовжувалася наполеглива русифікація української людності в цій псевдодержаві. Хоча, особливо у північній частині регіону, зберігалися етнічно українські села й навіть невеликі міста, існували українські школи. У політичному плані Придністров'я залишалося «бомбою сповільненої дії».

Водночас ментальний та ідеологічний конфлікт між молдовською та проросійською частинами всього суспільства Молдови тривав беззастанно і триває до сьогодні. Порозуміння немає. Це підтверджує той факт, що в самій Молдові комуністи як відверто проросійська політична сила та інші проросійські середовища постійно перемагали на виборах, починаючи від 1994 р. і аж до 2020 р., доки президентом країни був проросійський політик Ігор Додон. Лише у 2020 р. президентом стала Мая Санду як різниця етнічної молдовської лінії розвитку держави.

Стратегічним завданням Молдови сьогодні є повернення Придністров'я в лоно держави та вгамування російською меншини, яка постійно загрожує знову привести до влади проросійських політиків. Насправді серед населення Молдови найбільшою меншиною є українці, але вони є надто зрусифікованими. Головний масив цих мешканців зосереджений у Ки-

шинев та на півночі країни, в районі міста Бельці. На жаль, досі Україна не вела якісної культурної політики на посилення української ідентичності в цій країні.

У такій ситуації сьогодні для України потрібно є цілковита ліквідація маріонеткової республіки в Придністров'ї. В умовах війни наші збройні сили могли б завдати удару по російському контингентові, розташованому там, про що в ефірі телеканалу «Еспресо» вже сказав військовий експерт Олег Жданов. Однак надалі перед Молдовою та Україною однаково постала б проблема повноцінної інтеграції Придністров'я. У нас є два шляхи при розв'язанні цієї проблеми: або вести політику на майбутнє приєднання Придністров'я до України як органічно української етнічної території, або виступити посередником у переговорах Придністров'я та Молдови з проектом широкої української автономії у складі республіки Молдова, але з поєднанням Придністров'я із північним регіоном Молдови (район м. Бельці). У цьому другому варіанті Україна отримала б суттєвий важель впливу на Молдову як на зону геополітичних інтересів нашої держави, це мало б позитивні геополітичні перспективи для загального зміцнення України в Карпатсько-Балканському макрорегіоні.

Висновок такий: вже зараз політику та збройні сили України повинні готуватися до розв'язання придністровської проблеми в позитивному напрямку, оскільки тільки стабілізація регіону історичної Бесарабії, межиріччя Прута і Дністра, може гарантувати Україні безпеку і перспективу макрорегіонального геополітичного розвитку. Сама територія Молдови впродовж століть була зоною активного розселення українців, ще від доби раннього Середньовіччя. Власне молдовська нація є синтезом молдовських та українських етнічних процесів. Важливість зближення з Молдовою усвідомлював Богдан Хмельницький, який вів активну зовнішню політику на створення союзу із Молдовським князівством. Тож ця ідея має значний історичний ґрунт.

Олег БАГАН
Науково-ідеологічний центр
ім. Д. Донцова